

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. I. An Deo cum proprietate competat amor, & non solùm gaudium suæ
bonitatis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

probat quod si Deus simultaneè tantum cum voluntate concurreret, nec illam ad agendum præpararet & applicaret: quemadmodum dicitur ab Apostolo, *non est hominis volentis & currentis, sed Dei miserentis*: ita etiam dici posset: non est Dei miserentis, sed hominis volentis atque currentis. Locum integrum Augustini supra retulimus.

Art. 2.
§. 2.
200.

Respondeo secundò, quod quando D. Augustinus refert necessitatem gratiæ efficacis ad infirmitatem & corruptionem naturæ, & vulnus læsæ voluntatis, non assignat causam totalem & adæquatam illius, sed tantum causam inadæquatam, & magis congruam statui naturæ lapsæ in quo versamur. Intendit enim demonstrare contra Pelagianos, negantes peccatum originale ab Adamo in posteros per seminalem propagationem transfusum, naturam hominis esse vitiatam, depravatam, & vulneratam per peccatum Adami, ac proinde ad volendum & operandum bonum supernaturale, indigere gratiâ Christi Salvatoris, quarens medicinalis est & sanativa. Non excludit tamen alia duo capita ex quibus gratiæ necessitas derivatur, nempe disproportionem potentiæ naturalis ad actus & objecta supernaturalia, & generalem subordinationem & dependentiam à Deo ut primo motore, quæ non solum habet locum in ordine naturali, & in statu naturæ lapsæ; sed etiam in ordine supernaturali, & in statu integritatis & innocentie.

201.

Dices, Si in utroque statu prævia motio & gratia efficacis ad rectè operandum requiratur, nullum erit discrimen inter gratiam hominis stantis, & hominis lapsi: Sed hoc dici nequit, cum Augustinus variis in locis distinguat gratiam sanitatis collatam Adamo in statu innocentie, à gratia medicinali quæ nobis ex meritis Christi conferitur: Ergo nec illud.

Respondeo negando sequelam Majoris, licet enim homo tam in statu innocentie, quam in statu naturæ lapsæ, gratiâ & motione efficaci ad actu agendum indigeat; plura tamen inter gratiam Adamo collatam, & eam quæ nobis tribuitur, reperiuntur discrimina. Nam prima fuit data ex liberalitate conditoris, secunda nobis conceditur ex meritis Christi Salvatoris. Illa erat gratia sanitatis, ista medicinalis dicitur. Illa necessaria fuit solum ex duplici capite, nimirum ex disproportionatione actus & objecti supernaturalis supra potentias naturales animæ, & ex generali subordinatione causæ secundæ ad primam: ista insuper ex corruptione naturæ, & vulnere læsæ voluntatis requiritur. Illa movens & applicans, ista sanans & roborans dici potest. Illa summam facilitatem bene agendi & in bono perseverandi præstabat, ista verò non tollit omnem difficultatem ad bonum, nec inclinationem ad malum, cum solum sanet hominem, quantum ad mentem, & in eo relinquat corruptionem, quantum ad carnem. Denique auxilium sufficiens quod iustis in statu naturæ lapsæ tribuitur, à gratia sanctificante & virtutibus infusus, iuxta probabilior sententiam, distinguitur: quia cum in iustis remaneat corruptio & infectio, quantum ad carnem, cum ignorantia obscuritate in intellectu, ad tantæ infirmitatis sustentationem, opus habent adhuc alio auxilio sanante naturam, & præbente majores & efficaciores vires: adjutorium verò sine quo Adamo collatum, per quod poterat permanere in bona voluntate, si voluisset, non fuit aliud quam donum justitiæ originalis, seu gratia habitualis, ut

Tom. I.

A partem superiorem subiciebat Deo, appetitum rationi, & præter sanctitatem animæ, placorem inducebat in partem inferiorem. Ita docent Soto libro 1. de natura & gratia cap. 5. Curiel 1. 2. qu. 109. art. 1. ad 2. Driedo libro de concordia liberi arbitrij & prædestinatione parte 2. cap. 3. & colligitur ex Augustino de corrupt. & gratia cap. 12. sic dicente: *Primo itaque homini qui in eo bono quo factus fuerat rectus, acceperat posse non peccare, posse non mori, ipsum bonum non deserere, datum est adjutorium perseverantie, non quo fieret ut perseveraret, sed sine quo liberum arbitrium perseverare non posset.* Ubi disertè asserit, quod Adam per illud bonum quo factus fuerat rectus (quod utique est donum integritatis & justitiæ originalis) acceperat posse non peccare, seu in bono perseverare. Unde idem S. Doctor de illo adjutorio nunquam dicit, quod Adam ei dissentire vel obtemperare posset, sed passim ait, *illud adjutorium fuisse tale in quo permaneret, si vellet, aut quo desereret, si vellet*: quæ locutiones non nisi in justitiam originalem, & gratiam sanctificantem, Adamo in creatione collatam, quadrare possunt.

B

Ex dictis hæcenus in hujus celeberrimæ difficultatis resolutione, præter plura quæ elici inde possunt, constare puto, D. Thomam meliùs ac felicitiùs Augustini mentem assecutum & interpretatum fuisse Janseniò, subindeque nimis anxie religiosos esse, & vano timore percelli, seu infelici scrupulo harere aliquos, qui cum se D. Thomæ Discipulos jactent, hujus S. Doctoris sententiæ & interpretationi subijci renuunt, quasi piaculum, aut apertam calumniam existimantes, suspicari Jansenium, hac in parte, à legitima S. Augustini mente & interpretatione aberrasse.

202.

C

DISPUTATIO VI.

De amore Dei, & aliis divini voluntatis affectibus.

Ad quest. 20. D. Thomæ.

D

Postquam Angelicus Doctor questione 19. de divina voluntate per duodecim articulos fusè disseruit, quæstione sequenti agit de ejus affectibus, & specialiter de amore, qui est primus voluntatis motus, à quo cæteri omnes oriuntur. Eidem ordini & methodo inhærentes, postquam ea quæ ad existentiam, quidditatem, objectum, libertatem, efficaciam, aliasque divini voluntatis prerogativas & perfectiones attinent, disputationibus præcedentibus fusè expendimus, de amore Dei, & aliis affectibus ad illam pertinentibus, pauca in hac disputatione dicemus,

E

ARTICVLVS PRIMVS.

An Deo cum proprietate competat amor, & non solum gaudium suæ bonitatis?

§. I.

Proponitur ratio dubitandi cujusdam Recentioris, & conclusio affirmativa statuitur.

Ratio dubitandi pro parte negativa est, quia amor est medius inter desiderium & gaudium, sive delectationem: quatenus gaudium est de bono præsentis seu possessio, desiderium de bono absenti, possibili tamen haberi: amor verò est

o o o iij

de bono præscindente à præsentia & absentia. Unde cum divina bonitas non abstrahat à præsentia & absentia, sed sit perfectissimo modo Deo præsens & ab illo possessa, actus divinæ voluntatis ad illam terminatus, nequit habere propriè & formaliter rationem amoris, sed solum rationem gaudij & complacentiæ.

2. *Trin. 1. disp. 13. q. 2.* Propter hoc argumentum, Valentinus Herice amorem specialiter dictum denegat voluntati divinæ, respectu bonitatis intrinsicæ Deo, licet illum admittat respectu bonorum ad extra. Hanc tamen sententiam ut singularem & temerariam rejiciunt cæteri Theologi, cum D. Thoma hic art. 1. in corp. & in resp. ad 1. & primo contra Gent. cap. 91. ubi sex rationibus amorem propriè dictum, in Deo reperiri demonstrat.

3. Dico igitur: In Deo reperitur formaliter amor, & non solum gaudium de sua bonitate.

4. Probatur primò conclusio ratione quam indicat D. Thomas hic art. 1. In quocumque habente voluntatem est amor: Sed in Deo est voluntas: Ergo & amor. Major probatur: Amor enim est primus voluntatis motus seu affectus, à quo cæteri omnes oriuntur: desiderat enim aliquis id quod amat, gaudet de eo quod amat, similiter odio habet malum contrarium illi quod amat, de eo tristatur, illudque refugit &c. Ergo in quocumque habente voluntatem est amor.

5. Dices, Hac ratione solum probari, in Deo esse amorem respectu creaturarum, non tamen respectu suæ bonitatis.

6. Sed contra: In Deo reperitur gaudium & delectatio, non solum de bono creato, quod eminenter in illo continetur, sed etiam de bonitate propria & increata, quam formaliter possidet, & cui intimè, & per summam identitatem conjungitur: Ergo & amor. Probatur Consequentiæ: Omnis delectatio & gaudium oritur ex amore, teste D. Thomâ 1. 2. quæst. 25. art. 2. Ergo si in Deo detur delectatio & gaudium de sua bonitate, debet etiam de illa dari amor, & non solum de bono creato quod eminenter continet.

7. Secundò probatur conclusio aliâ ratione quâ nititur idem S. Doctor loco citato contra Gentes. Amor bonitatis divinæ specialiter sumptus, nullam imperfectionem dicit in sua ratione formali: Ergo est admittendus in Deo. Consequentiæ patet, Antecedens autem probatur. Imperfectio quæ inveniri potest in aliquo actu secundum suam rationem formalem, vel provenit ex parte objecti, vel ex modo se habendi seu tendendi ad illud: Atqui amor specialiter dictus bonitatis divinæ, imperfectionem non dicit ex parte objecti, quod est divina bonitas, nec ex modo se habendi seu tendendi in illud, quod probo, nam amor non petit absentiam objecti, imò potius, ut dicit D. Thomas, ex ipsius præsentia crescere solet: Ergo nullam imperfectionem dicit ob quam debeat à Deo relegari.

8. Respondet Herice amorem specialiter sumptum, etsi non petat realem absentiam objecti amari, in quo à desiderio distinguitur, petere tamen quòd objectum ejus abstrahat à præsentia & absentia, seu à possessione & non possessione, in quo differt à gaudio, quod respicit pro objecto bonum præsens. Hæc autem abstractio à præsentia & absentia, est aliqua imperfectio repugnans divinæ bonitati, quæ cum divina voluntate intimè, & per summam identitatem conjungitur.

9. Sed contra: Licet amor abstrahat à præsentia &

A absentia, abstractione negativâ: id est non petat essentialiter præsentiam, vel absentiam, sed sit indifferens ad utramque; & in hoc differat à gaudio, quod essentialiter respicit bonum ut præsens & possessum, & à desiderio quod ejus carentiam & absentiam essentialiter exposcit; non abstrahit tamen ab illis, abstractione positivâ, ita quòd sit contra rationem amoris terminari ad bonum ut præsens & possessum: Ergo licet divina bonitas sit præsens, & intimè conjuncta divinæ voluntati, hoc tamen non impedit, quin illa valeat terminare amorem specialiter sumptum. Consequentiæ patet, Antecedens verò in quo posita est difficultas, multipliciter ostenditur. In primis enim si præsentia objecti amori repugnaret, sequeretur quòd gaudium & amor nunquam possent esse simul, & quòd nunquam aliquis gauderet de bono obtento, quia illud amat, sed quia illud amavit, dum nondum haberetur: hoc autem esse falsum & absurdum, ex eo convincitur, quòd bonum de quo gaudemus, incipit displicere, dum incipit non amari, & cessat gaudium de eo, dum cessat amor illius, ut experienciâ constat.

B Secundo, Tantum abest quòd unio & præsentia objecti, amori repugnet, vel illum impediatur, quin potius illum perficiat & ageat; quod inquit D. Thomas in spiritualibus bonis maximè contingit, quorum possessio experta, amorem non minuit, sed auget: ad differentiam bonorum temporalium, quæ ante sui affectionem desiderium accendunt, possessa tamen, ob sui vilitatem, fastidium generare solent. De quo videndus est magnus Gregorius homil. 86. in Evangelia.

C Tertiò, Amor beatificus non tendit in bonitatem Dei, ut abstrahentem à possessione & non possessione: Ergo talis abstractio non est de conceptu & essentia amoris specialiter sumpti. Consequentiæ patet, Antecedens probatur. Amor beatificus regulatur cognitione intuitivâ & beatificâ, Deum ut est in se respiciente; ac per consequens non attingente Deum, cum præcisione à possessione & non possessione, à præsentia & absentia: Ergo non tendit in bonitatem Dei, ut abstrahentem à possessione & non possessione.

D Denique ad distinguendum amorem à gaudio, non est necessaria positiva præcisio bonitatis à possessione, sed sufficit negativâ: id est sufficit quòd etsi objectum sit possessum, & objecti possessio attingatur, non tamen ex vi formalitatis quia possessæ, ametur, sed quia absolute bonæ: ut latius exponemus §. sequenti, ubi etiam patebit solutio ad rationem dubitandi initio propositam.

§. II.

Solvuntur objectiones.

OBJicies primò: Actus divinæ voluntatis terminatur ad bonitatem divinam ut possessam: Ergo non habet rationem amoris, sed gaudij & complacentiæ. Consequentiæ probatur: Objectum gaudij & fruitionis, est bonum præsens & possessum; objectum verò amoris est bonum ut sic, abstrahens à præsentia & absentia, à possessione & negatione illius: Ergo si actus divinæ voluntatis terminetur ad bonitatem divinam, ut præsentem & possessam, non habebit rationem amoris, sed gaudij.

Confirmatur primò: Actus desiderij propriæ bonitatis repugnat Deo: Ergo & actus amoris,

Consequentia videtur manifesta: sicut enim desiderium exigit præcisionem præsentia objecti, ita & amor propriè dictus, & prout a gaudio distinguitur.

13. Confirmatur secundò: Non datur in Deo scientia simplicis intelligentiæ circa seipsum, sed solum circa creaturas, quia de ratione simplicis notitiæ, & cognitionis abstractivæ, est præcindere à præsentia & existentia objecti: Ergo similiter ob eandem rationem, repugnat voluntati divinæ amor sui specialiter dictus.

14. Ad objectionem respondeo, concesso Antecedente, negando Consequentiam. Ad cuius probationem dicendum est, quòd bonitas dupliciter potest attingi ut præsens & possessa. Primò materialiter & specificativè, & ita quòd ratio possessi & consecuti, se habeat solum ut ratio *quæ* attingitur. Secundò formaliter & reduplicativè, & ita ut ratio possessi & præsentis, non se teneat solum ex parte rationis *quæ*, sed etiam ex parte rationis *sub qua*, seu motivæ. Primo modo terminatur actum amoris, secundò verò specificat fruitionem & gaudium. Quæ solutio & doctrina illustrari potest ex dictis in Tractatu de scientia Dei, ubi ostendimus, quòd licet per intelligere essentiale, & divinæ naturæ constitutum, essentia divina cognoscatur, quatenus est causa creaturarum, & ratio à priori attributorum; illud tamen virtualiter distinguitur à scientia & sapientia, quia per illud essentia divina, ut causa, attingitur solum ut ratio *quæ*: in scientia verò & sapientia, se habet ut ratio *sub qua*.

Disp. 1.
art. 2.

15. Ad primam confirmationem, concesso Antecedente, nego Consequentiam, & paritatem. Quia desiderium exigit abstractionem positivam præsentia objecti amati: requiritur enim quòd sit propositum ab intellectu ut futurum, & absens; amor autem solum exigit abstractionem negativam à præsentia: id est solum exigit quòd objectum proponatur ut bonum: etiam si præsens sit specificativè, dummodo reduplicativè & formaliter non attingatur ut præsens & possessum, ut antea declaravimus. Unde

16. Ad secundam confirmationem, concesso Antecedente, nego etiam Consequentiam, & paritatem. Amor enim specialiter dictus non petit ad bonum terminari, ut non possessum positivè, sed solum negativè, ut jam diximus. At verò ad rationem simplicis notitiæ, requiritur quòd objectum attingatur ut quòd, non cognitâ existentia exercitâ, ex vi ejusdem actûs; & quia talis præcisio divinis perfectionibus repugnat respectu actûs divini, hinc fit quòd non possint ab illo abstractivè cognosci.

17. Obijcies secundò: Si in Deo reperiretur amor propriè dictus, vel esset amicitia, vel concupiscentia? Neutrum dici potest: Ergo non datur in Deo amor respectu sui. Major constat, Minor autem probatur. Amicitia est ad alterum: Sed bonitas divina non est distincta à Deo: Ergo amor ad illam terminatus, non est amor amicitia. Quòd verò etiam non sit concupiscentia, probatur. In amore concupiscentia intendit amans unire sibi aliquòd bonum quòd non habet: Sed Deus omnia bona habet sibi unita, quia cum sit infinitum bonum, nihil ei deficit: Ergo non se amat amore concupiscentia.

18. Respondeo negando Majorem, amor enim dividitur in amorem amicitia & concupiscentia, quando est inter supposita distincta, & ad alterum; unde cum in amore divino, hoc non repe-

Ariatur, amor quo Deus amat suam bonitatem, nec est amicitia, nec concupiscentia, sed unio affectiva cum seipso.

Quæres, an gaudium & amor specialiter dictus distinguantur in Deo virtualiter, & ratione ratiocinata? 19.

Respondent Salmanticenses hic disp. 4. dub. 2. quòd sicut scientia simplicis intelligentiæ & visionis, non distinguntur virtualiter adæquatè in Deo, sed secundum diversas terminationes inadæquatas, & penes ordinem ad diversa objecta materialia, ita amor & gaudium. Cui sententia videtur favere D. Thomas hic art. 1. ad 1. ubi docet, Deum unicâ & eadem simplici operatione gaudere & amare.

B Probabilius tamen judico, & conformius principiis supra statutis, gaudium & amorem specialiter dictum, in Deo virtualiter distingui. Cujus sententia duplex potest assignari fundamentum. Primum est, quia actus qui in Deo inter se distinguntur ex diversitate motivi, distinguntur virtualiter: ut patet in scientia & lumine primorum principiorum: in electione & intentione &c. Sed amor specialiter dictus, & gaudium, differunt ex diversis motivis, ut constat ex jam dictis: Ergo virtuali gaudent discrimine.

Confirmatur: Si in Deo daretur desiderium alicujus perfectionis intrinsicæ, virtualiter differret à gaudio, quia tenderet in divinam bonitatem sub diverso motivo, & ratione formali *sub qua*: Ergo pariter amor specialiter dictus, ob eandem rationem, in Deo virtualiter differt à gaudio: primus enim tendit in objectum quia bonum, alterum verò respicit illud ut præsens, sicut antea exposuimus.

Secundum fundamentum sumitur ex eo quòd illa distinguntur virtualiter in Deo, quorum unum comparatur ad aliud per modum principij & causæ virtualis, seu rationis à priori: hac enim ratione probant Theologi essentiam divinam distingui virtualiter ab attributis, & immutabilitatem ab æternitate &c. Sed amor est principium gaudij, ut constat ex supra dictis, & docet D. Thomas hic art. 1. Ergo virtualiter ab illo distinguitur. Unde ad exemplum quòd afferunt Salmanticenses de scientia simplicis intelligentiæ & visionis, neganda est paritas. Ratio discriminis est, quia diversitas quæ inter scientiam simplicis intelligentiæ & visionis versatur, desumitur solum ex parte objecti secundarij & materialis, nempe creaturarum, quæ secundariò cognoscuntur à Deo: ex objecto autem materiali & secundario, provenire nequit virtuale discrimen in actibus scientiæ aut voluntatis Dei: sicut in nobis objectum secundariò se habens ad actus, nequit illos essentialiter distinguere. At verò gaudium

D & amor specialiter dictus, accipiunt discrimen ab objecto primario divinæ voluntatis, nempe bonitate divinâ, quæ diversimodè virtualiter movet, ut absolute bona, quâ ratione specificat amorem; & ut de facto possessa, quâ ratione specificat gaudium.

Ad locum verò D. Thomæ dicendum est, quòd quando S. Doctor ait, Deum unicâ & simplici operatione gaudere & amare, non intendit negare distinctionem virtualem in Deo, inter amorem & gaudium, sed solum realem, aut formalem, quæ divinæ simplicitati repugnant.